

Regionpolitiskt inriktningsprogram 2024

Sverigedemokraterna

1. Inledning	4
2. Ekonomi och styrning	5
2.1 Stabila och långsiktiga förutsättningar inom skattefinansierade välfärdsverksamheter	5
Ansvar	5
Styrning.....	5
Organisation	5
Styrdokument	5
2.2 Prioritering inom regionala angelägenheter	5
Konjunkturcykler	6
Ansvar för skattemedel	6
2.3 Skatter och avgifter	6
2.4 Indexuppräknig och effektiviseringar	7
Taxor och avgifter	7
3. Medarbetare	8
3.1 Värna den svenska modellen.....	8
3.2 Värna befintlig personal	8
Trygghet på arbetsplatsen	8
Arbetsmiljö och trivsel.....	9
4. Krisberedskap	10
4.1 Krislager	11
4.2 Självförsörjning.....	12
4.3 Läkemedelsberedskap	12
5. Hälsa- och sjukvård	13
5.1 Folkhälsa	13
5.2 Framtidens vård	14
5.3 Primärvårdsnivå.....	15
Med individen i centrum.....	15
Digitala vårdtjänster	16
5.4 Specialistvårdsnivå.....	16
5.5 Tandvård	17
5.6 Offentliga och privata utförare	18

5.7 Psykisk hälsa.....	18
5.8 Psykisk ohälsa hos äldre.....	19
5.9 Suicidprevention.....	20
5.10 Barn- och ungdomspsykiatri.....	20
5.11 Funktionsnedsättning.....	21
5.12 Hedersrelaterat hot eller våld.....	21
5.13 Kvinnohälsa.....	22
5.14 Forskning och utveckling.....	23
5.15 Välfärdsbrottslighet.....	24
6. Regional utveckling.....	25
6.1 Samverkan med civilsamhälle, näringsliv och offentlig sektor.....	26
6.2 Landsbygd, glesbygd och skärgård.....	26
6.3 Ökat regionalt ansvar för utveckling av landsbygd, glesbygd och skärgård.....	26
6.4 En trygg och robust elförsörjning.....	27
6.5 Konkurrenskraftigt näringsliv för stark regional tillväxt.....	27
6.6 En effektiv och hållbar region.....	28
Djur och natur.....	28
Livsmedelsförsörjning.....	29
Effektiv miljö- och klimatpolitik.....	29
Naturbruksgymnasium.....	30
Ansvarsfull viltförvaltning.....	30
6.7 Folkbildning.....	31
Vuxenutbildning.....	31
Studieförbunden.....	32
Folkhögskola.....	32
7. Kollektivtrafik.....	34
7.1 En tillgänglig och pålitlig kollektivtrafik.....	34
7.2 En trygg kollektivtrafik.....	35
7.3 Ordning och reda i kollektivtrafiken.....	37
7.4 En kollektivtrafik med demokratisk värdegrund.....	38
Neutralitetspolicy.....	38
7.5 Reklam i kollektivtrafiken.....	38
7.6 Slopa miljömärkning av fordon.....	38

7.7 Upphandling av bussar	39
7.8 Sjukresor.....	39
8. Kultur.....	40
8.1 Det regionala uppdraget	40
Samverkan mellan kommun, region och stat.....	40
8.2 Prioriterade målgrupper	41
8.3 Prioritering av kulturmål.....	41
8.4 Kulturarv och kulturmiljö.....	41
Materiellt och immateriellt kulturarv	41
8.5 Regional investering i byggnation	42
8.6 Konst och nya uttryck	42
MU-avtalet.....	43
8.7 Regional biblioteksverksamhet	43
Läsförståelse och läskunnighet	43
8.8 Civilsamhället	44
Demokratiska principer	44
Offentliga medel.....	44
8.9 Kultur och hälsa.....	44
8.10 En sverigedemokratisk kulturplan	45

1. Inledning

Sverigedemokraterna eftersträvar ett samhälle med social och ekonomisk trygghet. Varje medborgare förtjänar samma goda service och utbud oavsett var i landet de bor. Vi kombinerar strävandet efter grundläggande social och ekonomisk trygghet med värdekonservativa idéer. Det övergripande målet med partiets verksamhet är att återskapa ett folkhem som är präglad av trygghet, välstånd, demokrati, en stark inre solidaritet och sammanhållning.

Detta inriktningsprogram består av generella riktlinjer för den sverigedemokratiska regionpolitiken. Eftersom Sverige är ett avlångt land med olika förutsättningar från norr till söder så finns det lokala förutsättningar som våra politiker måste ta hänsyn till. Det regionpolitiska inriktningsprogrammet ger en vision och de generella mål som vi strävar efter.

Regionerna har ett brett uppdrag och ansvar som många gånger sträcker sig över stora geografiska ytor. Regionerna som bland annat lyder under kommunallagen har därigenom ett självstyre och beslutar om sin egen skattesats. Genom lagar och förordningar konstateras att regionernas obligatoriska uppdrag är hälso- och sjukvård, tandvård samt regionalt utvecklingsansvar. Därtill finns det en obligatorisk uppgift med delat ansvar mellan kommuner och regioner avseende regional och lokal kollektivtrafik. De frivilliga uppgifterna är kultur, utbildning och turism.

Sverigedemokraterna anser att regionerna ska prioritera hälso- och sjukvård, tandvård för barn, unga och äldre samt det regionala utvecklingsansvaret framför de frivilliga uppgifterna – särskilt i ekonomiska svåra tider och i kris eller krig.

2. Ekonomi och styrning

2.1 Stabila och långsiktiga förutsättningar inom skattefinansierade välfärdsverksamheter

Ansvar

Regionerna ansvarar för viktiga samhällsfunktioner som berör alla Sveriges invånare och sjukvården är det politikområde som medborgarna ofta prioriterar allra högst. Andra regionala frågor, såsom kultur och regional utveckling, är ofta betydligt lägre prioriterade ur den enskilde medborgarens perspektiv. Som ett konservativt parti är det viktigt att Sverigedemokraterna tar ansvar för, och verkar för, förslag som är strategiskt genomtänkta och genomförbara och som borgar för goda förutsättningar för verksamheternas långsiktiga fortlevnad.

Styrning

För att regionerna ska kunna bedriva god och tillgänglig hälso- och sjukvård är det viktigt att de ekonomiska och organisatoriska styrmodellerna ger rätt förutsättningar. En svag ekonomisk styrning ökar känsligheten för konjunktursvängningar och oförutsedda händelser. Detta kan i sin tur medföra ogenomtänkta neddragningar eller onödiga skattehöjningar.

Organisation

En ofta förekommande reaktion på kriser är att man implementerar nya organisationsmodeller. Intentionen kan vara god, men det leder ofta till kostsamma och byråkratiska omställningsprocesser. I komplexa och stora organisationer är det viktigt att omorganisationer föregås av djupa dialoger med personal och invånare innan beslut fattas.

Styrdokument

Försiktighetsprincipen är central när beslut fattas rörande styrdokument. Överdimensionerade styrdokument med ideologiska inslag tenderar att ge upphov till byråkratiska processer som styr resurser bort från kärnverksamheterna. Detta bör undvikas på ett tidigt stadium.

2.2 Prioritering inom regionala angelägenheter

De regionala verksamheterna genererar intäkter som sedan ska fördelas. Här är det särskilt viktigt att vi är tydliga med våra prioriteringar. Sverigedemokraterna prioriterar hälso- och sjukvård samt – utan överimplementering – de krav inom andra områden som regionerna enligt lag

måste uppfylla. Därefter kan medel fördelas till det som utgör frivilliga uppdrag. Om det finns överenskommelser om skatteväxling med kommunerna krävs intern dialog med kommunala företrädare innan förslagen genomförs.

Sverigedemokraterna har på många platser blivit det ledande landsbygdspartiet. Centralisering och decentralisering går i vågor och Sverigedemokraterna bör stå fast vid att alla invånare ska ha tillgång till regional service i så god mån som möjligt.

Konjunkturcykler

Under en konjunkturcykel kommer skatteintäkterna att variera. Det är därför viktigt att regionerna arbetar långsiktigt och inte tar på sig uppdrag som blir svåra att finansiera under en lågkonjunktur. Regionerna ska agera konservativt under högkonjunkturer och därigenom säkra ekonomisk stabilitet och behålla ett utrymme för reformer även under lågkonjunktur. Regionerna bör förvalta det ekonomiska kapitalet och samtidigt genomföra åtgärder som bidrar till verksamheternas bästa, såsom personalens trivsel och arbetsmiljö.

Ansvar för skattemedel

Politiska gröna bubblor tenderar att kosta betydligt mer än de smakar. Regionens skattemedel bör inte användas som någon sorts riskkapital för ny och obeprövad teknik, oavsett hur gott det underliggande syftet är. I de flesta fall saknar både tjänstemän och politiker kompetensen att avgöra om projekt är potentiellt lönsamma, utan fattar i stället beslut på politisk grund. Sverigedemokraterna ska stå för förnuft i den politiska sfären och inte gå radikala krafter till mötes gällande "grön teknik" och hållbarhet. Självklart ska vi driva en ansvarsfull linje i miljöfrågor, men inte på ett sätt som riskerar invånarnas tillgång till hälso- och sjukvård.

2.3 Skatter och avgifter

Sverige har ett av världens högsta skattetryck, men samtidigt långt ifrån den mest effektiva vården per satsad krona. För att nå en bättre balans i kostnad-kvalitet-effektivitet för de regionala verksamheterna måste vi skapa en långsiktigt hållbar ekonomisk styrning. Sverigedemokraterna ser inte höjd skatt som den primära lösningen, inte heller höjda avgifter. Sverigedemokraterna eftersträvar ett balanserat skatteuttag som garanterar välfärden på kort och lång sikt, och vi är väl medvetna om att höga skatter i slutändan utgör ett hot mot själva skattebasen. Även avgifter ska vara balanserade utifrån att sjukvården ska vara solidariskt finansierad och tillgänglig för alla.

2.4 Indexuppräkning och effektiviseringar

Om regionens verksamheter ska kunna bibehålla samma nivå och utbud är det viktigt att uppräkningsindex av regionbidrag följer LPIK (Landstingsprisindex med kvalitetsjusterade löner för regioner). Läggs den årliga uppräkningsindex lägre än LPIK så pålägger man verksamheterna dolda effektiviseringsbeting. Sker detta under flera efterföljande år så riskeras en snöbollseffekt där verksamheterna till slut inte kan matcha de dolda effektiviseringarna som ackumuleras och övergår till ohanterbara underskott. LPIK är inte ett perfekt mått och respektive region kan behöva göra en enskild bedömning för att nå rätt nivåer utifrån sina förutsättningar.

Effektiviseringar bör särskiljas och tydligt definieras i budgeten. Varje organisation bör ha ett balanserat och långsiktigt effektiviseringskrav som förankras med chefer och medarbetare. Målet är att arbeta smartare och genom nya arbetssätt få mer gjort för samma resurser. En effektivisering ska alltså inte likställas med en nedskärning eller besparing. Vi ser en betydande potential med exempelvis distansmöten och andra anpassningar till moderna kommunikationsmöjligheter.

Taxor och avgifter

Taxor och avgifter ska vara balanserade, men inte användas som en budgetregulator. Snarare vill Sverigedemokraterna arbeta med rimliga krav, sunda effektiviseringar och långsiktig finansiering. Om behov skulle uppstå att justera taxor och avgifter så bör de följa konsumentprisindex. Det är alltså inte meningen att taxor och avgifter ska justeras för att täcka kortsiktiga underskott i verksamheterna. Man kan med fördel avsätta medel i budgeten för att kunna parera eventuella konjunktursvängningar.

3. Medarbetare

Sverigedemokraterna är mån om personalen som arbetar inom verksamheterna och vill se regionerna utvecklas till attraktiva arbetsgivare med hög personaltrivsel och låga sjuktal.

3.1 Värna den svenska modellen

Sverigedemokraterna försvarar den svenska modellen där arbetsmarknadens parter genom förhandlingar gör upp om lönenivåer och andra centrala villkor. Samtidigt ska politiken kunna skjuta till ytterligare medel för till exempel höjda löner eller andra ekonomiska incitament vid behov. Det kan till exempel handla om lönesatsningar för att nå upp till ett rikssnitt inom en yrkeskategori som annars ligger lågt, eller engångssummor för den som tar ut sin semester senare för att vård ska kunna ges under sommaren. Med undantag för dessa insatser ska politiker inte lägga sig i eller störa avtalsrörelsen.

3.2 Värna befintlig personal

Att värna befintlig personal är inte bara socialt hållbart utan ger även en ekonomisk vinst. För att motverka hög personalomsättning, underlätta vid rekryteringsbehov och minska sjuktal krävs att regionen är aktiv arbetsgivare som hör samman personalen. Det är viktigt att säkerställa kompetens och möjligheter till utveckling på arbetsplatsen, samt även lägga särskild vikt på ledarskap och chefer för att få en effektiv organisation som är villig till förändring när det krävs.

Inom yrkeskategorier där det råder kompetensbrist är det synnerligen viktigt att skapa strategier för att tillvarata befintlig kompetens. Det kan till exempel handla om att behålla personal som är nära eller i pensionsålder genom incitament om lön och anpassad arbetstid, samt byte av arbetsuppgifter.

Sverigedemokraterna verkar för att minska beroendet av hyrpersonal, eftersom det är kostnadsdrivande och sämre för patienten.

Trygghet på arbetsplatsen

Alla regioner ska vara arbetsplatser fria från våld och hot. Idag förekommer det till exempel våld och hot på akutmottagningarna och det har rapporterats om kriminella uppgörelser i samband med besök på akuten. Tryggheten måste stärkas för regionens medarbetare. Det ska finnas tydliga och lättillgängliga system för rapportering och stöd vid våld och hot för regionens medarbetare. Chefer ska ha verktyg och mandat för att kunna förebygga våld och hot.

Arbetsmiljö och trivsel

Det systematiska arbetsmiljöarbetet ska fungera bra och effektivt för såväl medarbetare som ledning. För att säkerställa personalens goda hälsa fysiskt och psykiskt behöver regionerna säkerställa medarbetarnas delaktighet i verksamhetsplaneringen.

Arbetsmiljön ska vara god, då krävs till exempel ergonomiskt utformade arbetsplatser. Arbetsmiljön ska alltid vara i fokus och ständigt utvecklas och förbättras enligt ny forskning.

Sverigedemokraterna vill:

- Värna den svenska modellen.
- Värna befintlig personal och minska beroendet av hyrpersonal.
- Skapa trygga arbetsplatser för sina medarbetare.
- Stärka det systematiska arbetsmiljöarbetet.

4. Krisberedskap

Säkerhetsläget i Europa har förändrats, särskilt efter Rysslands invasion av Ukraina, vilket tvingat Sveriges regioner att omvärdera synen på krisberedskap och totalförsvaret. Behovet av en robust krisberedskap har blivit mer påtagligt än någonsin tidigare. Regionerna måste arbeta med långsiktig krismedvetenhet för att kunna hantera extraordinära händelser som kriser och samhällsstörningar.

Regionernas ansvar inom totalförsvaret kräver samverkan med andra regioner, kommuner, försvaret, privata aktörer samt med statliga myndigheter. Idag saknas gemensamma strukturer för totalförvarsplaneringen mellan regionerna, vilket resulterar i en fragmenterad planering som är svår att överblicka. Samverkan mellan regionerna behöver därför utvecklas så att regionernas del i totalförsvaret säkerställs.

Den regionala beredskapen utgör en kritisk roll i hanteringen av lokala, regionala och nationella kriser samt andra extraordinära händelser som kan påverka samhällets funktioner. Eftersom kriser och katastrofer som påverkar samhällsfunktionerna sällan kommer med förvarning, ställs höga krav på regionernas förmåga att kunna agera snabbt och effektivt. För att kunna upprätthålla en adekvat beredskap är noggranna planer och förberedelser en absolut nödvändighet för regionens kapacitet att hantera oväntade samhällsstörningar och säkerställa samhällets fortsatta funktion.

En stark beredskap innebär att regionen snabbt kan mobilisera resurser och ge adekvat vård under kriser. Det handlar om att ha tillgång till medicinska resurser, personal och infrastruktur som kan aktiveras vid behov. Detta är särskilt viktigt när man överväger hur hälso- och sjukvårdssystemet kan påverkas av plötsliga och oväntade situationer som pandemier eller naturkatastrofer. Det är viktigt att man under fredstid säkerställer att regionen har tydliga framarbetade riktlinjer och strukturer för anställda och personal när krisen eller kriget väl kommer. Samhällets övriga delar som kollektivtrafik, skolor och andra samhällsfunktioner behöver ha en plan för att även fungera under pågående kris och krig.

Beredskapslager är en central del i den regionala krisberedskapen. Beredskapslager med skyddsutrustning, läkemedel och sjukvårdsmateriel är nödvändigt för att säkerställa att hälso- och sjukvården kan upprätthållas även under samhällsstörande kriser eller andra påfrestande omständigheter. I händelse av en kris, pandemi eller annan extraordinär situation som kan leda till störningar i leveranskedjorna, blir tillgången till dessa livsviktiga resurser avgörande. Utan välfyllda beredskapslager riskerar vårdinrättningar att stå utan nödvändig skyddsutrustning, läkemedel eller sjukvårdsmateriel, vilket kan leda till allvarliga konsekvenser för patienters hälsa och liv. Därför krävs noggrann planering, kontroller, kontinuerlig uppdatering samt påfyllnad av dessa lager.

Kollektivtrafikens roll är en viktig del i regionernas beredskap. En välfungerande kollektivtrafik gör det möjligt att snabbt evakuera invånarna och få tillgång till hjälp. Särskilt under en kris måste transporterna upprätthållas och det ska finnas tydliga planer för hur människor ska kunna förflytta sig på ett säkert sätt. Kollektivtrafikens integrering i regionens krisberedskapsplanering säkerställer att evakuering av stora mängder invånare kan genomföras effektivt, samt att resurser och sjukvårdsmateriel kan transporteras skyndsamt. Det innebär även att en del av infrastrukturplaneringen kopplat till krisberedskapen bör omfatta en väl underhållen och effektiv vägstruktur.

Regionerna måste även beakta totalförsvarets civila intressen i den regionala samhällsplaneringen och verksamhetsutvecklingen. Detta innebär att inkludera aspekter som livsmedelsförsörjning, energiproduktion och kommunikation i strategier för krisberedskap. Den pågående exploateringen av åkermark kan innebära betydande svårigheter för vår självförsörjningsgrad och därmed förmågan att hantera kriser. Det regionala ansvaret är därför centralt. Sverigedemokraterna arbetar aktivt för att skydda och bevara åkermark för att säkerställa en stabil livsmedelsproduktion. Genom att implementera strategier som främjar hållbar markanvändning kan vi motverka de negativa effekterna av exploatering, samt möjliggöra mer produktion av åkermark. Det handlar om att skapa en balans mellan utveckling och bevarande, där alla samhällets parter tar ansvar för att skydda gemensamma resurser. Regionernas arbete om kriskommunikation bör prioriteras för att medborgare ska ges bättre kunskap om hur de ska agera vid olika typer av kriser, vilken beredskap som förväntas av hushållen och hur enskilda kan bidra till samhällets förmåga att möta det oväntade.

Regioner och kommuner måste samarbeta gällande möjlighet till inackordering vid kriser eftersom vi enskilt och tillsammans har ansvar för till exempel folkhögskolor och naturbruksgymnasier med boendemöjlighet. Dessa inackorderingsmöjligheter bör vara en del av den samordnade beredskapen vid kris och krig.

I slutändan är en väl fungerande krisberedskap inte bara en fråga om att förbereda sig för det värsta utan också att arbeta för det bästa. Det handlar om att skapa förtroende hos invånarna. Sverigedemokraterna tar dessa frågor på allvar och bygger ett tryggt och stabilt samhälle redo att möta de utmaningar som framtiden kan föra med sig.

4.1 Krislager

Kriser och katastrofer drabbar ibland ett samhälle, en region, ett land eller hela världen. Det kan exempelvis vara en omfattande olycka, utsläpp, bränder eller en pandemi. Sedan beredskapsförordningen upphävdes 2002 har Sverige successivt nedmonterat sina lager, vilket ledde till en bristande beredskap när coronapandemin bröt ut.

Eftersom det saknas lagkrav på att privata aktörer ska upprätthålla krislager, bör regionerna stå rustade inför att en krisituation kan uppstå och hålla lager av skyddsutrustning, läkemedel och sjukvårdsmateriel. Dessa lager bör vara en buffert, där materialet används och kontinuerligt fylls på för att inte bli utdaterat och oanvändbart. Sverigedemokraterna ser ett behov av en expansiv lagerhållning. Under pandemin blev bristerna särskilt påtagliga, vilket ledde till förhöjda kostnader och risker för kvalitetsförluster. Det är därför nödvändigt att lagerhållningsstrategier behovsanpassas efter rådande situation och möjliga scenarier och att det säkerställs att lagren kan tillgodose regionens behov över en längre tid.

4.2 Självförsörjning

Det är ytterst alarmerande ur flera perspektiv – miljö, ekonomi, djurskydd och inte minst krisberedskap – att den nationella självförsörjningsgraden av framför allt kött och mjölk kretsar kring 50 procent och sjunker. Det är inte primärt en regional fråga att stävja den uppkomna situationen, utan snarare en angelägenhet för staten eller EU. Däremot kan regionerna bidra till ökad självförsörjning genom att i möjligaste mån upphandla lokal-, när- eller svenskproducerat, vilket bidrar till att upprätthålla de mervärden som finns i det svenska jordbruket och ökar graden av självförsörjning.

4.3 Läkemedelsberedskap

För att hälso- och sjukvården ska fungera, såväl i fredstid som under kris och krig, behövs en trygg läkemedelsförsörjning. Regionerna måste arbeta förebyggande för att undvika bristsituationer, men även ha plan för en situation där brist uppstår. Regionerna ska ha beredskapslager och om dessa byggs upp i egen regi eller genom upphandling lägger Sverigedemokraterna ingen särskild vikt vid. Det viktiga är att det finns en handlingsplan och ett beredskapslager.

Sverigedemokraterna vill:

- Öka självförsörjningsgraden genom att upphandla lokal- och närproducerade varor.
- Säkerställa att regionerna har nödvändiga krislager av skyddsutrustning och läkemedel.
- Inarbeta regionala strategier för en kontinuerlig användning och påfyllning av krislagren.
- Arbeta fram tydliga riktlinjer och struktur för god förberedelse i händelse av kris och krig.

5. Hälsa- och sjukvård

Svensk hälso- och sjukvård ska baseras på vetenskapliga, evidensbaserade och väl beprövade metoder och behandlingar. Vi ska kunna erbjuda den senaste tekniken, de mest kostnadseffektiva läkemedlen och ett empatiskt och bra bemötande från all personal för att på bästa sätt förebygga ohälsa samt bota och lindra sjukdom. Sjukvården ska kontinuerligt utvecklas och forskning och utveckling ska vara en naturlig del av den svenska sjukvården.

Patienter ska få rätt vård, i rätt tid, på rätt vårdnivå och utifrån sina individuella behov. Sverigedemokraterna värderar därför lagen om vårdgaranti högt. Det är en lag som regionerna måste följa. Sverigedemokraterna anser att patienterna ska få sin vård på rätt vårdnivå, personcentrerat och ha en fast vårdkontakt. Den fasta vårdkontakten förhindrar att patienterna slussas runt i sjukvårdssystemet. Dessa insatser bidrar tillsammans till att patienterna kan få sin vård i tid.

För att kunna uppnå vårdgarantin krävs ett regionöverskridande samarbete där Sveriges samlade vårdkapacitet nyttjas för att vid behov erbjuda varje patient vård i den region där tillgänglighet finns. Det regionöverskridande arbetet måste förbättras i Sverige och om ingen region kan erbjuda vårdinsats inom den lagstadgade tidsgränsen ska vårdgivaren erbjuda vård utomlands, utan extra kostnad för patienten.

I Sverige finns det gott om privata vårdgivare som antingen kan arbeta på uppdrag av regionerna eller endast med privata vårdtagare. För att lyckas med utbildning av ny vårdpersonal är det angeläget att regionernas avtal med de privata vårdgivarna säkerställer att de är med och bidrar till fler utbildningsplatser.

För att bidra till vårdens effektivitet, liksom möjlighet att anpassa en vård med knappa resurser efter patienternas och närståendes behov, behöver arbetet med digital vård fortsätta att utvecklas.

Sverige har en bra vård, men den kan och ska bli bättre. I sverigedemokratisk anda ska vi driva på för ökat fokus på regionernas huvuduppdrag: hälso- och sjukvård, samt tandvård.

5.1 Folkhälsa

Samtidigt som ohälsa och sjukdomar behandlas ska regionerna även fokusera på förebyggande hälso- och sjukvård. Därför måste hälso- och sjukvården arbeta för en god och stark folkhälsa. Detta innebär ett arbete med hög riskmedvetenhet och proaktiva undersökningar av medborgares hälsotillstånd, vilket även bör kompletteras med uppsökande verksamhet genom koncept som riktade hälsosamtal.

Sverigedemokraterna ställer sig positiva till screeningprogram, men vill poängtera att screening endast bör ske när forskning visar tydliga resultat för effektiv tidig upptäckt och ger en förväntad ökad livskvalitet för patientgruppen. Det gäller vanliga sjukdomar, som till exempel prostatacancer, när det finns evidensbaserade metoder att tillgå.

En grundförutsättning för god livskvalitet är god hälsa. Varje individ i samhället har i första hand ett eget ansvar för sin hälsa genom sin livsstil, men det finns utrymme för informationsinsatser om till exempel alkoholkonsumtion, tobak, droger, sexuell hälsa, kost och fysisk aktivitet. Förebyggande insatser för en god hälsa kan också vara individfokuserade genom särskilda insatser med koppling till den enskildes livssituation.

Alla asylsökande erbjuds idag en frivillig hälsokontroll, men genomförandegraden är oroväckande låg eftersom färre än hälften väljer att inte genomgå undersökning. Antalet personer med sjukdomar som i princip varit helt utrotade i Sverige som till exempel tbc (tuberkulos), hepatit B med flera har ökat. Det är därför av största vikt att genomföra hälsokontroller för asylsökande. Regionerna bär ansvaret för att genomföra undersökningarna på statens bekostnad och vi kan på regional nivå arbeta för att öka antalet hälsokontroller.

Att vara en del av det samhälle som man bor och verkar i är också viktigt för folkhälsan. För att på riktigt kunna ta del av samhället så är språket essentiellt. Genom att tolkanvändningen idag är obegränsad och kostnadsfri så saknas incitament för nyanlända att lära sig det svenska språket. Detta leder till ökade kostnader för regionen och samhället. De lagar som hanterar tolkfrågan är tydliga med att tolk ska finnas tillgänglig, men stipulerar inte att tolk ska vara gratis för individen. En tidsbegränsad period för tillgång till kostnadsfri tolk skulle innebära att patienter som är svenska medborgare, men som fortsatt är i behov av tolk i sjukvården, ska betala en extra patientavgift för tjänsten.

Sverigedemokraterna vill:

- Att regionerna arbetar förebyggande genom koncept som riktade hälsosamtal.
- Att regionerna verkar för att alla asylsökande genomgår en hälsoundersökning.
- Se bredare och fler informationsinsatser till befolkningen gällande riskbeteende.
- Att svenska medborgare som är i behov av språktolk betalar en avgift för tjänsten.

5.2 Framtidens vård

En modern sjukvård måste vara flexibel och snabbt kunna anpassas till rådande omständigheter som förändringar av den demografiska utvecklingen

kopplade till en åldrande befolkning, samt till decennier av hög invandring som dramatiskt förändrat och ökat vårdbehovet i hela landet. Sjukvården måste även vara väl förberedd om en ny pandemi skulle uppstå. Det är inte acceptabelt med de vårdköer som skapades under den senaste pandemin. Hälso- och sjukvården ska anpassas för de grupper som genererar den största vårdkonsumtionen. Lösningen på sjukvårdens problem är inte alltid mer pengar, utan ibland är det viktigare att lösa upp knutar, motverka flaskhalsar samt öka samverkan kring patienten. Befintliga vårdstrukturer och vårdkedjor måste anpassas för framtida utmaningar och förändrade behov.

5.3 Primärvårdsnivå

Primärvården är den mest centrala nivån för att uppnå ett hälsoeffektivt och hållbart sjukvårdssystem och ska vara den naturliga ingången till svensk hälso- och sjukvård, den första vårdnivån. För att primärvården ska kunna anta den rollen krävs organisation, ledarskap och resurser. För att lyckas med detta måste det skapas en ömsesidig tillit mellan de involverade parterna. Vårdprofessionen ska ges möjlighet att utveckla hälso- och sjukvården efter behov och politiken ska ge dem redskapen för detta.

Diagnostiska förseningar är en av de vanligaste orsakerna till vårdskador som rapporteras inom primärvården. Det är därför viktigt att säkerställa att primärvården har de resurser som krävs för att kunna ge patienter en tidig diagnos.

Med individen i centrum

Primärvården bör erbjuda patienter kontinuitet genom en fast läkarkontakt och namngiven vårdkontakt som har det koordinerande vårdansvaret för patienten. Dessa två, fast läkarkontakt och namngiven vårdkontakt, kan vara samma person.

För att ge de äldre patienterna den vård de behöver är det av vikt att den geriatriska kompetensen inom primärvården stärks. En gemensam strategi ska också tas fram mellan region och kommun där primärvården ges ett utvidgat samordningsuppdrag för att sköra äldre inte ska behöva söka sig till en akutmottagning för lättare vård. Därtill bör regioner sträva efter att förstärka samverkan med kommunerna, och utöka den avancerade sjukvården som sker i hemmet, för att ge patienter bästa möjliga vård samt avlasta slutenvårdsplatser på sjukhusen.

Sverigedemokraterna tror på ett brett primärvårdsutbud med flexibla öppettider och som samverkar med övrig hälso- och sjukvård. I praktiken innebär detta en breddning och ett förstärkt primärvårdsutbud i jämförelse med befintligt.

Digitala vårdtjänster

Digitala vårdtjänster är en positiv utveckling av primärvårdens utbud. Genom att koppla ihop de digitala tjänsterna med den fysiska primärvårdsenheten kan patienten ges ett bredare vårdutbud med hög flexibilitet. Det är samtidigt viktigt att avtal och ersättningssystem utformas så att de kräver ett helhetsansvar för patienten för att hindra oseriösa aktörer att utnyttja kryphål i regelverk.

Sverigedemokraterna verkar för att resurser till primärvården ökar i samma takt som vården flyttas från specialistvården till primärvården. Detta gäller även när arbetet med förebyggande insatser ökar och premieras.

Sverigedemokraterna vill:

- Att primärvården ska utgöra navet i svensk hälso- och sjukvård.
- Säkerställa tillgängligheten till vård på primärvårdsnivå under kvällar och helger.
- Etablera primärvårdsenheter med utökade öppettider nära sjukhusens akutmottagningar för att erbjuda vård på rätt nivå.
- Ge ett samordningsuppdrag till primärvården som möjliggör alternativa vårdformer för sköra äldre.
- Utveckla den avancerade sjukvården i hemmet.
- Fortsatt utveckla en bredd av digitala vårdtjänster inom primärvården.
- Öka resurserna till primärvården i takt med omställningen.

5.4 Specialistvårdsnivå

Vården som ges på sjukhus ska ta hänsyn till demografiska och geografiska förutsättningar. Detta innebär att den avancerade och högspecialiserade vården kan koncentreras till få sjukhus medan övrig specialistvård ska erbjudas närmare patienten för att skapa en bättre tillgänglighet.

När det uppstår överbeläggningar inom sjukvården ökar belastningen för personalen och risken för vårdskador. Överbeläggningar är en utmaning som drabbar många sjukhus och omställningen till en nära vård är därför avgörande för framtida svensk sjukvård. Omställningen innebär att fokus ska läggas på förebyggande vård samt att mer vård läggs på primärvårdsnivå och, när det är möjligt, i hemmet.

Uteblivna vårdbesök är varken bra för andra patienter som står i kö eller för sjukvården då det leder till tidsspillan och kostnader. Det är därför av största vikt att digitala bokningssystem eller telefontider är lättillgängliga och enkla för patienten att hantera sina bokade tider genom. Sjukvården ska också arbeta proaktivt med automatiserade påminnelsesystem för att minska missade tider samt med reservlistor för att kunna fylla vårdtider när luckor uppstår.

Den sjukvård som ges ska alltid vara baserad på evidens, beprövad erfarenhet och företrädesvis bevisat kostnadseffektiva och värdeskapande för patienter. Vården behöver förbättra förmågan att anamma nya effektiva behandlingar när de tillgängliggörs. Svensk sjukvård ska tillämpa kloka kliniska val för att maximera resursutnyttjandet, öka kvaliteten och förbättra patientsäkerheten.

När det inte går att bota och lindrande intervention blir fokus för behandlingen ska regionerna erbjuda en specialiserad palliativ vård som bygger på respekt för patienten och dess anhöriga. Den palliativa vården ska erbjudas både i slutenvård och i hemmet genom mobila team.

Sverigedemokraterna vill:

- Koncentrera högspecialiserad vård till utvalda sjukhus.
- Säkerställa tillgång till specialiserad palliativ vård i slutenvården eller i hemmet.
- Fokusera på omställningen av vården.
- Skapa lättillgängliga bokningssystem för patientens inbokade vårdmöten.
- Tillämpa kloka kliniska val.

5.5 Tandvård

Sverigedemokraterna ser tandvården som en självklar del av välfärden och har som ambition att tandvården subventioneras i större utsträckning. En god tandhälsa är grundläggande för en god hälsa som helhet. Det finns även tydliga samband mellan dålig munhälsa och sjukdomar, samt medicinska behandlingar och sjukdomar som i sin tur ger försämrad munhälsa och tandstatus. Till exempel lider den som har tandlossning högre risk att drabbas av hjärt- och kärlsjukdom, hjärnblödning eller diabetes.

På senare år har kariessjukdom ökat i Sverige och det är viktigare än någonsin att arbeta förebyggande för att främja en god tandhälsa hos medborgarna. Profylax, diagnostisering, behandling av parodontit och karies kan ge såväl kostnadsbesparing inom sjukvården som minskat lidande för den drabbade.

Vissa mindre orter har ett mycket litet patientunderlag och har därmed stora svårigheter att rekrytera tandläkare. Detta medför utmaningar att upprätthålla god tillgänglighet till tandvård. Därtill finns personer som har svårt att ta sig till en tandläkare, till exempel äldre, svårt sjuka och personer med demenssjukdom, vilket ofta leder till att patienter inte får den tandvård de behöver och har rätt till. För att underlätta tillgänglighet till tandvården kan regionerna införa mobila tandvårdsenheter.

Tandvård ska, precis som all annan hälso- och sjukvård, utföras i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet samt enligt godkända behandlingsmetoder. Inte heller tandvården är undantagen välfärdsbrott och

bedrägerier, så även här krävs extra insatser för att förhindra och omhänderta brott.

Sverigedemokraterna vill:

- Förbättra kunskapen hos befolkningen om vikten av en god munhälsa och tandstatus.
- Att tandvården ska arbeta förebyggande.
- Införa mobila tandvårdsenheter för glesbygd och för dem som har svårt att ta sig till tandvården på egen hand.
- Granska tandvården för att minska välfärdsbrott och bedrägerier.

5.6 Offentliga och privata utförare

Sverigedemokraterna lägger ingen värdering i vem som bedriver sjukvård så länge den är av hög kvalitet och har en hög patientnöjdhet. Vi har alltså varken vänster- eller högerideologiska skyggglappar. Partiet drivs av att patienterna i tid ska få tillgång till bästa möjliga vård samt att regionerna ska få mest kvalitativ vård per krona, oavsett om vården utförs i offentlig eller privat regi. Därav ska privata aktörer som bedriver skattefinansierad vård ha samma förutsättningar och skyldigheter som offentliga aktörer. Vid privata vårdalternativ ska regionerna noggrant följa upp vårdkvalitet och att avtal följs.

Privata aktörer behöver också vara delaktiga och behjälpliga i regionernas kris- och krigsberedskap.

Välfärdsbrottslighet kan uppstå både i offentlig och privat regi och är något alla måste samverka för att motverka. Därför är det särskilt viktigt att visseblåarsystem för anställda är lättillgängliga och väl fungerande. Vid uppföljning, och när nya avtal ska upprättas med privata vårdgivare, är det av särskild vikt att regionerna har verktyg att upptäcka och motverka välfärdsbrottslighet.

Sverigedemokraterna vill:

- Att privata vårdaktörer ska ha samma förutsättningar som de offentliga när de bedriver skattefinansierad vård.
- Att risken för välfärdsbrottslighet ska beaktas noga när nya avtal upprättas och vid uppföljning av privata vårdgivare.

5.7 Psykisk hälsa

Psykisk ohälsa är en av vår tids största utmaningar och ett komplext samhällsproblem. För att patienter och deras anhöriga ska få en höjd livskvalitet krävs fler förebyggande insatser, effektivare behandlingsmetoder och ett bättre omhändertagande.

Primärvården ska utgöra första linjens psykiatri med tillgång till specialutbildad hälso- och sjukvårdspersonal för att tidiga och förebyggande insatser ska kunna genomföras. Därför är primärvårdens förutsättningar för snabba och kvalitativa insatser avgörande för en god vård av psykisk ohälsa i tidigt skede. Vid komplexa behov ska primärvården samverka med specialistpsykiatri och andra relevanta vårdgivare.

Patienter med en psykiatrisk problematik behöver få en snabb bedömning utförd av personal som innehar rätt kompetens. Mobila psykiatriska bedömningsfordon ska vara en del av vårdutbudet inom psykiatri för att kunna göra snabba bedömningar på plats. Lösningar som dessa ska vara en del av en flexibel och tillgänglig psykiatrisk vård.

Samverkan med organisationer och civilsamhälle är en viktig del i regionernas arbete för att förebygga och omhänderta psykisk ohälsa. Patientorganisationer ska ses som en viktig del av vårdkedjan för patienten, anhöriga och vårdgivaren och den kunskap och samhörighet som finns där ska tas tillvara. Det ska även finnas ett väl utvecklat samarbete med brukarorganisationer som arbetar aktivt mot alkohol-, spel- och narkotikaberoende.

Det är också av vikt att öppenvården och habiliteringen har en sömlös samverkan vid samsjuklighet.

5.8 Psykisk ohälsa hos äldre

Den psykiska ohälsan hos äldre ska uppmärksammas i högre utsträckning och samverkan med kommunerna måste utökas. Sjukdomsbilden hos äldre är ofta annorlunda mot yngre, särskilt vid samsjuklighet och multisjukdom.

Multisjukdom kan påverka både omgivningens uppfattning av den äldres psykiska hälsa och förståelsen för det övergripande välmåendet. Ensamhet är en särskilt förekommande anledning till äldres försämrade psykiska hälsa.

Regionerna bör därför arbeta aktivt med kommuner, det regionala föreningslivet och civilsamhället för att tillsammans stärka möjligheterna till ett socialt och aktivt liv för de äldre. Genom förebyggande hälsoinsatser ges äldre möjlighet att engagera sig och få en meningsfull tillvaro.

Minnessjukdomar som demens påverkar ofta det psykiska välmåendet. Därför ska regionerna satsa på minnesmottagningar för tidig upptäckt så patienter kan få rätt behandling i så tidigt skede som möjligt.

Sverigedemokraterna vill:

- Stärka första linjens psykiatri inom primärvården.
- Öka samverkan mellan regioner, kommuner och civilsamhälle, och särskilt brukar-, anhörig- och patientorganisationer.
- Införa akutpsykiatriska bedömningsfordon.
- Samverka med kommuner och civilsamhälle för att motverka ensamhet bland äldre.

- Införa minnesmottagningar i alla regioner.
- Att staten ska ta det ekonomiska ansvaret för rättspsykiatri.

5.9 Suicidprevention

Uppföljning av suicidnära patienter ska vara en självklar del i vårdprocessen och det ska finnas obligatoriska riktlinjer och arbetsmetoder. Hälso- och sjukvårdspersonal som möter denna utsatta riskgrupp ska arbeta utifrån tydliga riktlinjer och en väl utarbetad behandlingspraxis. Regionerna ska säkerställa kvalitativa handlingsplaner för att upptäcka riskbeteende och förebygga suicid.

Suicid är en tragedi som inte bara drabbar individen utan även de anhöriga. Därför är det viktigt att ge stöd till de efterlevande när suicid inträffat. Regionerna ska utarbeta strukturer som skapar goda förutsättningar för olika former av anhörigstöd när en närstående har tagit sitt liv.

Varje suicid som skett när personen har haft kontakt med sjukvården ska också utredas som ett led i att utveckla vården och förbättra möjligheterna att minska suicidtal.

Sverigedemokraterna vill:

- Säkerställa goda strukturer och arbetsmetoder inom hälso- och sjukvården för att kunna tillämpa en patientsäker vård för patienter som är suicidnära.
- Verka för en välfungerande struktur för efterlevandestöd till anhöriga vid suicid.
- Anta en regional handlingsplan för att förebygga förekomsten av suicid.
- Att suicid som sker efter att individen har haft kontakt med sjukvården ska utredas.

5.10 Barn- och ungdomspsykiatri

Psykisk ohälsa är ett allvarligt och växande problem bland barn och unga. Det är viktigt att det finns tillgänglig vård för barn med psykisk ohälsa och för barn i familjer som drabbas av psykisk ohälsa. För att möta det ökade behovet behöver barn- och ungdomspsykiatri (BUP) utvecklas och förstärkas.

Samtliga regioner ska prioritera barn och unga som mår psykiskt dåligt och garantera att det finns tillgång till adekvat vård. Detta kan uppnås genom att säkra tillgång till rätt antal vårdplatser, samt genom stärkt samverkan med primärvård och skola.

När barn eller ungdomar har behandlats inom BUP försvåras ofta de uppföljande insatserna till följd av ett organisationsbyte när personen fyllt 18 år. För att säkerställa att ungdomar får den vård de behöver, och inte tappas

bort i övergången mellan BUP och vuxenpsykiatri, krävs att vårdgivaren tar ansvar för överföringen av patientens historik och att uppföljning säkerställs.

Elevhälsan är viktig för att upptäcka psykisk ohälsa bland barn och unga i ett tidigt skede. Med nuvarande organisering riskerar barn och ungdomar att falla mellan stolarna. Regionerna ska verka för att ta över den medicinska delen av elevhälsan från kommunerna så att ingången till övrig hälso- och sjukvård kan ske på ett samordnat sätt.

Sverigedemokraterna vill:

- Att regionerna ska prioritera barn och unga som mår psykiskt dåligt.
- Stärka övergången mellan barn- och ungdomspsykiatri och vuxenpsykiatri.
- Förstärka första-linjens ansvar för psykiatrisk vård i primärvården.
- Att regionerna verkar för att ta över den medicinska delen av elevhälsan.
- Öka samverkan mellan BUP och habilitering.

5.11 Funktionsnedsättning

För att personer med en funktionsnedsättning eller annan funktionsvariation ska kunna ta del av och påverka sjukvården krävs ett utvecklat brukarperspektiv. Här spelar brukar- och patientorganisationerna en viktig roll för att bevaka och föra fram gemensamma intressen och behov. Därför måste samarbetet mellan regionerna och dessa organisationer stärkas. Sverigedemokraterna vill även utöka kompetensen inom habilitering med särskilt fokus på att utveckla kompetenscentra inom regionerna.

Sverigedemokraterna vill:

- Utveckla samverkan med brukarorganisationerna och öka deras inflytande.
- Stärka kompetensen inom habiliteringen med särskilt fokus på att utveckla kompetenscentra.

5.12 Hedersrelaterat hot eller våld

Ett stort och växande samhällsproblem i Sverige är antalet unga som lever under hedersrelaterat förtryck. Sverigedemokraterna anser att det är mycket viktigt att hälso- och sjukvården tar sitt ansvar för denna grupp, vilket till exempel inkluderar att i tidigt skede rapportera oro till socialtjänsten eller polis vid tecken på hedersrelaterat våld eller förtryck. Barn och unga som riskerar att bli bortförda, könsstympade eller som utsätts för psykiskt/fysiskt våld eller förtryck i hemmet ska identifieras och iakttagelserna rapporteras. Möjligheten att dölja journalanteckningar vid misstanke om hedersrelaterat våld och

förtryck behöver stärkas, samt även möjligheten till kontant betalning för denna utsatta grupp.

Sverigedemokraterna anser även att lagen om omskärelse av pojkar måste ses över eftersom inga ickemedicinskt motiverade ingrepp ska genomföras av sjukvården.

Fenomenet könsstympling av flickor och kvinnor har kommit till Sverige genom invandring. Samhället ska skydda varje flicka som riskerar att könsstympas. I de regioner där förekomsten av kvinnlig könsstympling är vanligt förekommande ska en specialistmottagning med särskild kompetens inrättas för att kunna förebygga könsstympling av flickor och kvinnor, samt ge bästa vård och råd till dem som har blivit könsstympade.

Sverigedemokraterna vill:

- Att regionerna agerar proaktivt för att upptäcka och hjälpa dem som lever under hedersrelaterat förtryck.
- Verka för att omskärelse av barn utan föreliggande medicinska skäl inte ska vara tillåtet och inte heller vara en del av sjukvårdens verksamhet.
- Inrätta specialistmottagningar för flickor och kvinnor som könsstympas.

5.13 Kvinnohälsa

Begreppet kvinnohälsa har i dagens samhälle tyvärr till viss del blivit ett slagträ i en snedvriden genusdebatt. Kvinnor är biologiskt olika män och en jämlik vård måste därför utgå ifrån de könsrelaterade behov som föreligger. För att uppnå jämlikhet krävs det att sjukdomar som drabbar kvinnor prioriteras lika högt som sjukdomar som drabbar män och att forskningen inom området värdesätts.

Kvinnor är underrepresenterade i studier och många studier gör inte skillnad på kön i sina resultat. Detta leder till felaktiga resultat och bristande förståelse för hur medicin och behandlingar påverkar kvinnor.

Studier visar att kvinnor ofta måste rapportera svårare psykisk och fysisk smärta och större lidande än män för att få det noterat i sin journal. Kvinnor behandlas också i lägre grad än män och får också i lägre grad läkemedelsbehandling med påvisad nytta för sina besvär. Det finns ett återkommande mönster att kvinnor med medicinska besvär inte tas på lika stort allvar. I stället kan besvären bli tolkade som psykiska problem.

Regionerna behöver ha ett strategiskt arbete med att öka kunskapen om biologiska skillnader mellan könen, men även arbeta för att specifika sjukdomstillstånd som drabbar kvinnor synliggörs och att adekvat vård ges.

Sverigedemokraterna prioriterar en trygg och säker förlossningsvård. Vi vill även att det ska bli enklare för kvinnor att få kostnadsfri mammografi efter att

de fyllt 74 år. Ett annat exempel där forskning och beprövad erfarenhet går framåt är inom klimakteriet som område. Här måste vi säkerställa ökad kunskap hos kvinnor samt möjlighet till likvärdig vård och behandling.

5.14 Forskning och utveckling

Hälsa- och sjukvården ska utformas som ett akademiskt kretslopp där varje vårdgivare, vårdmottagning och anställd känner delaktighet i att bidra till forskning och utveckling. Regionerna behöver arbeta strukturerat med att ge forskning och utveckling det utrymme som krävs och upprätta handlingsplaner för att öka antalet forskningsprojekt. Personalen ska ges möjlighet till fördjupning och kunskapsinhämtning på arbetstid för att hålla sjukvården à jour med ny teknik och nya behandlingsmetoder. Regionerna måste även bli bättre på att lära av varandra och strukturerat utbyta forskningsresultat samt information om pågående forskningsprojekt.

Genom att utföra fler forskningsprojekt inom klinisk läkemedelsprövning och medicinteknik kan patienter fortare få tillgång till ny diagnostik, behandlingsmetoder, läkemedel och terapier. Samtidigt måste attraktiviteten i svensk life science stärkas så att företag väljer Sverige i första hand. Risken är annars att Sverige prioriteras lågt både när nya läkemedel tillgängliggörs, liksom i händelse av kris och i bristsituationer. Att genomföra kliniska läkemedelsprövningar har även en positiv inverkan på övrig forskning eftersom det ofta sker fördjupad följeforskning på resultat som framkommit. En förutsättning för läkemedelsforskning är god tillgång på den senaste medicintekniken för diagnostik, uppföljning och behandlingsgenomförande. Det är viktigt att säkerställa att en ändamålsenlig matchning och tillgång finns inom båda dessa utvecklings- och innovationsområden. Personal som medverkar i genomförandet av forskning och läkemedelsprövning kan samtidigt utveckla sin kompetens. En region som bedriver forskning har ofta enklare att rekrytera ny vårdpersonal eftersom forskning och möjlighet till utveckling är attraktivt för många som arbetar inom vården.

I allt högre utsträckning blir vårdens genomförande, forskning och innovation datadrivet. Inom AI-området finns stor framtidspotential för vård och forskning, men det kräver tillgång till stora datamängder. Det finns behov av att data ska kunna följa individen genom hela vården oavsett var man får vård. För att klara detta behöver alla regioner engagera sig i arbetet med att skapa digital samverkan. Detta är en viktig förutsättning för att vi ska kunna tillgängliggöra den samlade hälsodatan i Sverige för forskning, innovation och AI-utveckling.

I takt med att digital samverkan skapas och hälsodata används på effektivare sätt kommer framtidens hälso- och sjukvård i allt högre grad kunna nyttiggöra precisionsmedicin och precisionshälsa. Det kommer innebära en mer individbaserad hälso- och sjukvård. Utvecklingen inom dessa områden

kommer ske inom den högspecialiserade vården, såväl som den nära vården. Utveckling inom området har gått väldigt snabbt, vilket möjliggjort nya möjligheter till diagnostik, behandlingar och effektivare vårdprocesser. Regionerna behöver därför skapa former för implementering och utveckling av precisionsmedicin och precisionshälsa.

Det finns generellt sett behov av att stärka regionernas förmåga till breddinförande av nya arbetssätt, ny teknik och terapier. Det är först när nya arbetssätt kommer patienter till godo som ny teknik skapar ett värde. Professionens tillgång till förbättringskompetens är avgörande. Det handlar om att samla och tillgängliggöra kompetens, förmåga att utveckla processer, förstå variation, samt handleda och underlätta framgångsrikt förbättringsarbete.

5.15 Välfärdsbrottslighet

Idag växer problemet med välfärdsbrottslighet inom den offentligt finansierade vården. Kriminella ser en möjlighet att komma åt skattemedel eller att utnyttja förskrivningsrättigheter av narkotikaklassade mediciner. Det är därför av största vikt att regionerna vidtar försiktighetsåtgärder för att förebygga och upptäcka fusk och oegentligheter inom regionens ansvarsområden.

Sverigedemokraterna ser bättre bakgrundskontroller av både individer och företag som en nödvändig åtgärd. Vi föreslår också ett bättre samarbete mellan regionerna där viktig information delas rörande företag eller personer som inte är lämpliga inom den offentligt finansierade vården.

Det är avgörande att regionerna polisanmäler de aktörer som försöker fuska och som skor sig på skattemedel.

Sverigedemokraterna vill:

- Att hälso- och sjukvården ska utformas som ett akademiskt kretslopp.
- Att det ska finnas väl utarbetade samarbeten mellan universitet, näringsliv och hälso- och sjukvård.
- Att strukturer till stöd för förbättringsarbete och breddinförande av nya terapier och teknik stärks.
- Upprätta handlingsplaner för att öka antalet forskningsprojekt.
- Upprätta en struktur för att kunna utbyta forskningsresultat och projekt över regiongränserna.
- Tydliggöra och skapa former för implementering och utveckling av precisionsmedicin.
- Att regionerna verkar för att förebygga och upptäcka välfärdsbrottslighet.

6. Regional utveckling

År 2019 fick samtliga Sveriges regioner ett lagstadgat utvecklingsansvar. Sverigedemokraterna ser positivt på det regionala utvecklingsansvaret och anser att regionerna har en central roll i tillväxt- och utvecklingsarbetet i hela landet. Även om ansvaret ligger hos alla regioner så arbetar de olika med regional utveckling. Regionerna agerar inte i ett vakuum utan i en större kontext tillsammans med näringslivet, civilsamhället, kommunerna och staten. Regionernas verksamhetsområde är brett så det hör således till saken att besluten som fattas ofta är av övergripande karaktär och påverkar en rad aktörer. Det är centralt för Sverigedemokraterna att regionerna upprätthåller och för en god dialog med civilsamhälle, näringsliv och offentlig sektor.

Innovation och företagande, attraktiva miljöer, tillgänglighet, kompetensförsörjning samt internationellt samarbete är viktiga områden att fokusera på i det regionala utvecklingsarbetet.

Regeringens politik påverkar i hög grad förutsättningarna för regional utveckling. Exempel på detta är särskilda skatter inom energiområdet som påverkar energiförsörjningen eller de senaste årens migrationspolitik som belastar välfärden. Eftersom regionerna inte har någon möjlighet att direkt påverka dessa frågor är det viktigt att lyfta fram kritik mot åtgärder som påverkar regionernas förutsättningar negativt. Regional utveckling är en helhet och därför är det även viktigt att beakta kollektivtrafiken och kulturens roll i sammanhanget.

Sverigedemokraternas ledande socialkonservativa princip ser till att värna det regionala kärnuppdraget, samt att gemensamma resurser främst disponeras till välfärden. Vi ser därför med oro att man på olika håll i Sveriges regioner har en omfattande resursfördelning inom regional utveckling som anslås till privata och offentliga projekt där den faktiska nyttan för invånarna kan ifrågasättas. För att frigöra medel till andra delar inom det regionala ansvaret bör regionerna minska de olika subventioner som idag kommer privata marknadsaktörer till del. Företag måste ges möjlighet att konkurrera på lika villkor om vi ska se en fortsatt tillväxt med innovativa och utvecklande näringsverksamheter i ett sunt företagsklimat. Sverigedemokraterna arbetar således för att man kraftigt bör skärpa uppdragsbeskrivningarna samt vara mer restriktiv i utdelning av medel till olika verksamheter där nyttan och effekten kan ifrågasättas visavi regionernas kärnuppdrag.

6.1 Samverkan med civilsamhälle, näringsliv och offentlig sektor

Regionerna har fått allt större betydelse genom åren. Regionerna ansvarar för att fördela betydande medel från EU och svenska staten, planera stora delar av infrastrukturen i respektive län, samt fördela bidrag till näringslivet och övriga civilsamhället. För att regionerna ska ha goda förutsättningar att fatta beslut som har förankring i samhället är det av stor vikt att hitta samverkansformer mellan berörda aktörer. Sett till regionernas breda ansvar och uppdrag inom offentlig sektor är detta avgörande för att skapa god demokratisk förankring. Varje region behöver hitta fungerande samverkansformer och strukturer, samt skapa relevanta dialogforum med respektive aktör i frågor som de berörs av.

6.2 Landsbygd, glesbygd och skärgård

En verkligt levande landsbygd, glesbygd och skärgård kräver att livets alla nödvändigheter finns tillgängliga. Villkoren för svenska bönder är ofta svåra. Höga kostnader på drivmedel, EU-direktiv och riktlinjer, samt konkurrens från grannländer med lägre ambitioner vad gäller djurvälstånd, hotar affärsmässigheten för många lantbruk.

Sverigedemokraterna är det parti som ser möjligheterna och potentialen bortom stadskärnorna. För oss handlar landsbygdspolitik i första hand om människorna som bor där, deras försörjning, tillgång till samhällsservice och framtidstro. Därför arbetar vi hårt för sänkta kostnader på drivmedel, vilket skapar bättre förutsättningar för bönder och övriga invånare på landsbygden.

Vi anser att hela Sverige ska leva, oavsett var man bor. Rättvisa levnadsvillkor är grundläggande för att stärka jämställdheten mellan landsbygd och stad. Sverigedemokraterna arbetar för att stärka landsbygdens och glesbygdens tillgång till samhällsservice.

6.3 Ökat regionalt ansvar för utveckling av landsbygd, glesbygd och skärgård

Medan regionerna bär det övergripande ansvaret för den regionala utvecklingen är det statliga inflytandet fortfarande stort inom exempelvis landsbygdens utveckling.

Tillväxtverket ansvarar för resurser och åtgärder som i stor utsträckning påverkar utvecklingen. Den otydliga ansvarsfördelningen försvårar för regionerna att utföra sitt uppdrag och kan därutöver ha en negativ påverkan på företagsetableringar och investeringar i regionerna.

Det är viktigt att det finns tillgång till snabba transporter i ett land som präglas av långa avstånd. En del i detta är att stärka den nödvändiga infrastrukturen för flygtrafik, däribland de regionala flygplatserna. Flygplatserna fyller en viktig funktion för försvaret, polisen, ambulansverksamheten samt för beredskap vid exempelvis skogsbränder. För att arbetet ska kunna bedrivas krävs både personal och utrustning.

Samtidigt har Sverigedemokraterna en förståelse för vikten av strategiskt arbete med ett regionalt perspektiv för flygplatsinfrastruktur för att kunna bejaka flygplatsernas långsiktiga drift samt mängden turer.

6.4 En trygg och robust elförsörjning

Sverige har en omfattande kapacitetsbrist och ett vidsträckt investeringsbehov i de nationella kraftnäten och de regionala elnäten. Den bristfälliga kapaciteten innebär en otillräcklig energiförsörjning, vilken påverkar industrins förutsättningar och dess nyetablering men även regionernas elektrifiering. Första steget i en säkrad energiförsörjning är en gemensam strategisk samsyn kring regionala, kommunala och nationella åtgärder. Därför bör varje region ha en övergripande regional energiförsörjningsstrategi som en del av den regionala utvecklingsstrategin (RUS).

Det finns möjlighet att inom regionens regi hantera elförsörjningen till viss del. Detta bör dock ske med ett ekonomiskt fokus för att motverka den idag bristfälliga kapaciteten. Vid inköp av el ska kostnadseffektivitet och fossilfrihet prioriteras.

6.5 Konkurrenskraftigt näringsliv för stark regional tillväxt

I och med att regionerna övertog det regionala utvecklingsansvaret 2019 utvidgades regionernas skyldigheter till att bland annat arbeta fram regionala utvecklingsstrategier, hantera medel relaterat till regionala tillväxtåtgärder och genomföra vissa uppgifter kopplat till EU:s sammanhållningspolitik. Att ansvaret numera åligger regionerna innebär att respektive region har ett ansvar för att skapa långsiktighet och kontinuitet inom området.

För att säkerställa det regionala inflytandet över de pengar som kommer från EU genom Regionalfonden och Socialfonden har man i Sverige bildat strukturfondspartnerskap. Dessa partnerskap består av representanter från kommuner, regioner, näringsliv och andra intressenter som tillsammans arbetar för att prioritera och fördela medel på ett sätt som främjar den regionala utvecklingen. Partnerskapens huvudsakliga uppgift är att granska och prioritera ansökningar, vilket gör deras funktion central i beslutsprocessen för hur EU-medel används.

Sverigedemokraterna ser i grunden positivt på möjligheten att återfå så mycket som möjligt av EU-medlen och till medfinansiering i diverse projekt. Det är dock viktigt att påpeka att dessa medel inte ska användas på bekostnad av en välfungerande vård. Det är avgörande att medlen används på rätt sätt och till rätt ändamål. Med fokus på innovation och satsningar som främjar arbetstillfällen på både kort och lång sikt kan vi utnyttja resurserna för att investera i projekt som har en verklig och varaktig inverkan på arbetsmarknad och samhällsutveckling.

En viktig aspekt för Sverigedemokraterna inom ramen för regional tillväxt och utveckling är att hela regionen ska få goda förutsättningar för detta. Allt för ofta nedprioriteras landsbygden inom ramen för regional tillväxt och näringslivsutveckling. Detta i kombination med brist på offentlig service förvärrar förutsättningarna för en livskraftig landsbygd. Att det finns privata aktörer på glesbygden är ofta avgörande för att tillgängliggöra offentlig service genom att exempelvis agera ombud för posttjänster eller bibliotek. Att värna om näringslivets förutsättningar att verka på glesbygden måste därför vara ett prioriterat område inom det regionala utvecklingsansvaret.

Sverigedemokraterna vill:

- Värna och stödja de regionala flygplatserna.
- Över tid säkerställa och verka för en god samverkan mellan civilsamhälle, näringsliv och offentlig sektor.
- Säkerställa att medel från EU används effektivt för att stödja en långsiktigt hållbar utveckling och innovation.
- Främja samarbeten mellan regioner för erfarenhetsutbyte och effektivisera resurserna.

6.6 En effektiv och hållbar region

Förvaltarskapstanken är central för Sverigedemokraternas politik inom alla områden. Den handlar om att sträva efter att inte lämna över vår hembygd, vårt land, vår kontinent och vår planet i ett sämre skick till våra barn än vad den befann sig i när vi tog över ansvaret från våra föräldrar.

Förvaltarskapstanken är särskilt vägledande inom just miljöområdet.

Sverigedemokraterna ser omsorgen om djuren som ett mått på hur utvecklat ett samhälle är och strävar efter ett samhälle där inga djur utsätts för onödigt lidande. Djur som befinner sig i människors ägo ska behandlas med respekt och i största möjliga utsträckning beredas möjlighet att få utlopp för sitt naturliga beteende.

Djur och natur

Regionerna bör sträva efter att de måltider som serveras i egen regi ska följa svenska miljö- och djurskyddslag, vara antibiotikafria och i största möjliga

mån också vara när- eller lokalproducerade. Att gynna lokala leverantörer av livsmedel som används inom regionernas verksamheter ger flera mervärden. Då följs svenska miljö- och djurskyddsregler, transporterna blir kortare, antibiotika-användningen hålls nere och dessutom gynnas svenska företag samtidigt som självförsörjningsgraden i landet höjs.

Vid all upphandling bör det säkerställas att inga inköp görs av produkter som tagits fram genom att utsätta djur för onödigt lidande. Mat som serveras inom regionerna bör inte komma från djur som slaktats utan föregående bedövning. Likväl anser vi att inköp av kött som har föregåtts av en ritualslacht inte ska förekomma. Ritualslakt sker ofta när djur är vid fullt medvetande och hör inte hemma i en nation med human djurhållning. Sverigedemokraterna vill att livsmedel som anskaffas av regionerna, så långt det är praktiskt möjligt, ska vara producerade i enlighet med svenska miljö- och djurskyddsregler.

Det bör löna sig att upprätthålla de mervärden som finns i det svenska jordbruket, exempelvis starka miljö- och djurhållningsvillkor. Svenskt jordbruk bör kännetecknas av miljö- och djurhänsyn. Detta medför dock ökade produktionskostnader, vilka producenterna måste få en rimlig kompensation för. Livsmedel som serveras inom regionernas verksamheter bör därför i så hög utsträckning som möjligt vara lokalt producerade.

Strövandet i en levande natur- och kulturmiljö erbjuder livskvalitet för många människor. Frånvaron av stress och stadens puls ger välbefinnande och harmoni. Detta bör ses som en viktig del i arbetet för en god folkhälsa. En god tillgång till välskötta vandringsleder, strövområden och andra naturmiljöer bör därför prioriteras. Ur ett rättviseperspektiv är det också viktigt att tillgänglighetsanpassa strövområdena för personer med funktionsnedsättning.

Livsmedelsförsörjning

Sverigedemokraterna förordar närproducerade livsmedel framför ekologiska livsmedel. Det beror på att den ekologiska produktionen av livsmedel tar större areal av mark i anspråk, vilket kan få följderna att skog avverkas för odling och att koldioxidutsläppen ökar eftersom skog binder mycket mer koldioxid. Skillnaden i inköp mellan ekologisk odling och konventionell odling är också ekonomiskt oförsvarbar eftersom ekologiska produkter många gånger är betydligt dyrare än konventionellt odlade produkter.

Effektiv miljö- och klimatpolitik

Förvaltarskapstanken är vägledande i Sverigedemokraternas miljö- och klimatpolitik. En sund och välavvägd miljöpolitik är således en viktig del av det sverigedemokratiska samhällsbygget.

Allt för länge har den miljö- och klimatpolitiska debatten präglats av alarmism, vilket har lett till dyra och kostnadsineffektiva förslag. I en regionpolitisk kontext är kollektivtrafiken ett exempel på detta. Många regioner använder

förnybara drivmedel som miljö- och klimatsatsning, men i själva verket är det en dålig investering i relation till den klimatnytta som satsningen genererar.

Det är viktigt att regionerna har ett ambitiöst miljöarbete i proportion till respektive regions ekonomiska förutsättningar och storlek. Samtidigt måste ett sådant arbete präglas av insikten att Sveriges regioner varken bör eller kan rädda världen från klimatförändringar. Inte heller bör ett klimat- och miljöarbete överskugga eller prioriteras framför regionernas kärnverksamhet.

Exempel på områden där regioner bör eftersträva ett effektivt miljöarbete är bland annat att säkerställa en hållbar hantering av läkemedel och läkemedelsavfall, erbjuda effektiv kollektivtrafik, satsa på lokalproducerad och säsonganpassad frukt och grönt, samt verka för att servera vilt vid måltidsservering.

Naturbruksgymnasium

Naturbruksgymnasierna är en värdefull resurs för den regionala tillväxten. Utbildningen säkerställer att arbetsmarknaden får tillgång till kompetent yrkesfolk, men den knyter också an till de landsbygdsnära näringarna, Sveriges kulturarv och en levande landskapsbild. Utbildningen har enligt vårt synsätt tre syften. Det första är det arbetsmarknadspolitiska, men utbildningen har också miljöpolitisk och inte minst kulturpolitisk relevans.

Utbildningen fungerar på så sätt som en länk mellan dåtid, nutid och framtid. Att naturbruksgymnasierna sorteras under regionerna är en rest av en historisk ordning. Sverigedemokraterna ställer sig positiva till att naturbruksgymnasier finns i regionerna, oavsett om det är en region, kommun eller privat intressent som är huvudman. En grundförutsättning vid eventuella överlåtelser måste dock vara att kvaliteten inom verksamheten bibehålls eller förbättras.

Ansvarsfull viltförvaltning

De uråldriga svenska jakttraditionerna ska värnas till förmån för ett hållbart samhälle. Traditionerna grundar sig i ett ansvarstagande och inte i krånglig byråkrati. Det finns behov av att långsiktigt förvalta bestånden av vilt för att uppnå en god balans mellan människor och djur – liksom mellan olika djurarter. Sverigedemokraterna vill därför verka för att servera vilt vid måltidsservering.

Sverigedemokraterna vill:

- Välja kött samt andra livsmedel som producerats enligt svensk djurskyddslagstiftning.
- Prioritera svensk och närproducerad mat med anpassning utifrån säsong i syfte att öka självförsörjningsgraden av livsmedel.
- Verka för att servera vilt vid måltidsservering.
- Värna naturbruksgymnasierna och verka för dess fortsatta utveckling.

- Undvika symbolpolitiska miljö- och klimatsatsningar genom att säkerställa att åtgärder är försvarbara i relation till kostnad och effekt.
- Sträva efter att förbättra omhändertagandet av läkemedel i syfte att minimera mängden utsläpp av skadliga ämnen i naturen.

6.7 Folkbildning

Sverigedemokraterna ser i grunden positivt på den folkbildningstradition som finns i vårt land. Idén om en bildningsverksamhet förankrad i ett folkligt engagemang är stärkande för samhällets kunskapsutveckling och binder oss samman i en större gemenskap. Partiet ser dock med oro på hur folkbildningens och folkhögskolornas verksamhet på många håll i landet har utvecklats i en alltmer politiserad riktning där kunskaper och färdigheter får stå tillbaka till förmån för åsiktsstyrning i en inte sällan tveksam demokratisk anda.

Den nordiska och svenska folkbildningens rötter kan sökas i 1800-talets Danmark och i den tidens nationalistiska och socialkonservativa strävanden efter en stärkt medborgaranda och nationell gemenskap. Under sina tidiga år hade folkbildningen en avgörande betydelse för de mindre bemedlades chanser att nå bildning och personlig utveckling, vilket i sin tur var en viktig grund för den fortsatta demokratiseringsprocessen. På senare år kan dock en helt annan riktning på folkbildningen skönjas och den demokratiska aspekten som folkbildningen tidigare haft har urvattnats. Idag används folkbildningen som ett verktyg till splittring, segregation och utanförskap.

Vuxenutbildning

En viktig princip för all skattefinansierad utbildning bör vara att den ska sträva efter största möjliga objektivitet, saklighet och allsidighet. Det kommunala utbildningsuppdraget inom ramen för gymnasie-, grund- och förskolan regleras av lagar och förordningar vilket säkerställer dessa principer. Inom delar av den vuxenutbildning som tillhandahålls av studieförbunden ser Sverigedemokraterna en verksamhet med inslag av stark, ensidig politisk eller religiös påverkan.

Det är fullt rimligt att mottagare av statsbidrag uppfyller vissa minimikrav på kvalitet och samhällsnyttigt innehåll. Allt annat är att visa bristande respekt för demokratin och skattebetalarnas pengar. Vi oroas därför av den bristande kontroll som på många håll uppvisats och än mer av att vissa verksamheter inom folkbildningens ram, till exempel det återkommande direkta och indirekta stödet till vänsterextrema grupperingar, står i direkt strid med en konstruktiv samhällsutveckling och grundläggande demokratiska principer. Vi ser det därför som angeläget att regionerna successivt avvecklar formerna för stöd och bidrag till studieförbunden till förmån för att medlen riktas mot andra delar inom folkbildningen.

Riksdagen har beslutat om förändringar i skollagen som syftar till att se över behoven av utbildningsplatser inom gymnasie- och vuxenutbildning inför framtiden. En omläggning av de kommunala och regionala utbildningsplatserna ska genomföras för att säkerställa en bättre kompetensförsörjning. På regional nivå bör målsättningen i första hand vara att rikta folkhögskolornas utbildningssatsningar på de kartlagda bristyrkena utifrån de planeringsunderlag som regionerna får till sig. Vidare fyller de regionala folkhögskolorna en viktig funktion för personer med exempelvis NPF-diagnoser. Folkhögskolorna har en tradition av att tillgängliggöra utbildning för personer som av olika orsaker har svårt att tillskansa sig kunskap genom traditionella utbildningsformer, något som inte sällan är svårt för individer med NPF-diagnoser.

Studieförbunden

Sverigedemokraterna anser att huvudansvaret för bidragen till folkbildningen bör vila på staten och kommunerna. Under förutsättning att den ekonomiska situationen tillåter och grundläggande kvalitetskrav är uppfyllda kan även regioner bidra till finansieringen. Om prioriteringar måste göras ska stödet premieras till utbildningar som kan anses främja regional tillväxt och bevarandet av kulturarvet. Ytterligare utbildning som regionerna bör främja och stödja är de som bidrar till regionernas huvuduppdrag, till exempel syftar till att stärka hälso- och sjukvården.

Studieförbund är en naturlig del av det svenska samhället, men det innebär inte att de har rätt till offentliga medel för att kunna bedriva sin verksamhet. Aktörer som inte delar grundläggande demokratiska värderingar ska enligt Sverigedemokraterna inte motta offentliga medel.

Folkhögskola

Folkhögskolor utför viktig samhällsnytta med sin unika pedagogiska form och höga grad av allmänkurser. Det möjliggör för elever som inte har gjort färdigt sin gymnasieutbildning, eller som inte kunnat tillgodogöra sig undervisning på vanlig kommunal komvuxutbildning, att utvecklas och växa. Utbildningar som kan anses främja regional tillväxt, bevarande av kulturarvet, samt som bidrar till att stärka hälso- och sjukvården bör premieras.

Sverigedemokraterna vill:

- Endast ge skattefinansierat stöd till folkbildningen under förutsättning att verksamheten präglas av fungerande kontroller, saklighet och allsidighet, samt inte bidrar till segregation eller samhällsplittring.
- Premiera utbildningar som kan anses främja regionens kompetensförsörjning inom hälso- och sjukvård, regional tillväxt och bevarande av kulturarvet.
- Att den regionala finansieringen för studieförbunden utvecklas stegvis.

- Att folkhögskolornas regionalt finansierade verksamhet ska ha tydlig koppling till arbetsmarknadens behov.

7. Kollektivtrafik

Principen att hela Sverige ska leva är mycket viktig för Sverigedemokraterna. För att kunna garantera medborgare i alla delar av landet en godtagbar nivå av samhällsservice och tillgänglighet till en rimlig kostnad måste stat, region och kommuner behålla ett betydande mått av inflytande över infrastruktur och kollektivtrafik. Sverigedemokraternas inställning är att värna städernas unika särprägel genom att undvika onödig förtätning. Därför är vår utgångspunkt att kommuner och regioner bör arbeta för att bygga fler vägar till städernas ytterområden. Bättre vägnät ökar framkomligheten för bussar i kollektivtrafiken och incitament för byggföretagen att våga satsa på att bygga nya bostäder i ytterområdena. Likaså visar undersökningar att brist på infrastruktur är en av orsakerna till arbetslöshet i vissa områden. Genom att minska avstånden mellan stadskärnan och ytterområden vill vi möjliggöra uppkomsten av nya marknads- och mötesplatser och en mer tillgänglig busstrafik.

Regionernas organisation, infrastrukturens utformning och den fysiska miljön i allmänhet har stor inverkan på medborgarnas trygghet, trivsel, hälsa och identitet. Miljöer som riskerar att skapa känslor av otrygghet, eller underlättar för brottslig verksamhet, bör därför motverkas samt snarast förändras.

Barn- och familjeperspektivet, liksom tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning, bör vidare vara genomgående vid samhällsplanering för att stärka vår gemensamma välfärd.

För personer som har nedsatt syn eller helt saknar synförmåga kan det vara svårt att orientera sig samt ta del av information. Dessa svårigheter är extra påtagliga i samband med resor och vistelse i främmande miljöer. Möjligheten att kunna förflytta sig på ett tryggt och säkert sätt handlar om delaktighet i samhället och bör anses vara en rättighet. Det är av vikt att informationssystemen inom kollektivtrafiken görs mer tillgängliga för synskadade.

Det är Sverigedemokraternas uppfattning att satsningar på tillgänglighet för funktionsnedsatta även kan ha positiva samhällsekonomiska effekter. En ökad tillgänglighet till transportsystemet för funktionsnedsatta leder exempelvis till ett minskat tryck på färdtjänsten, vilken annars är ett mycket personalkrävande och därmed kostsamt transportmedel.

7.1 En tillgänglig och pålitlig kollektivtrafik

Sverigedemokraterna vill ha en kollektivtrafik som alla kan nyttja. Kollektivtrafiken ska fungera tillfredsställande oavsett var man bor, ålder, eller om man lever med funktionsnedsättning. Tillgänglighet, trygghet, punktlighet och komfort för passagerare är viktigt för att fler ska känna att kollektivtrafiken

är ett alternativ till bilen. Att fler väljer bussen eller tåget framför bilen är naturligtvis av vikt för att minska föroreningar och trängsel i framför allt städerna.

I balansen mellan att erbjuda goda transportsätt och hantera skattebetalarnas pengar på ett ansvarsfullt sätt är anropstyrd närtrafik en bra kompletterande metod i glesbygd. Anropsstyrda turer är som vanliga turer i en tidtabell, med skillnaden att de bara körs om någon beställt en resa i förväg.

För att upprätthålla en god kundservice, och tydliggöra ansvar för resor som korsar regiongränser, bör regionerna verka för att upprätthålla ett gott samarbete med närliggande regioner.

I valet mellan tätare avgångar kontra bättre kvalitet, ordning och tillförlitlighet inom den befintliga trafiken, bör det sistnämnda prioriteras. Kostnaden är naturligtvis också en central faktor för att fler ska välja kollektivtrafiken. Biljettpriserna måste således subventioneras med skattemedel och självfinansieringsgraden för resenärerna får inte bli alltför hög.

Huruvida trafiken bör skötas av regionägda bolag eller läggas ut på entreprenad är en fråga som bör avgöras från fall till fall. Det viktigaste är att skattebetalarna och resenärerna får största möjliga kvalitet och nytta för pengarna, samt att verksamheten fungerar stabilt och långsiktigt.

Sverigedemokraterna vill:

- Införa anropstyrd närtrafik i glesbygd där linjelagda turer saknas eller är få till antal/turtäthet.
- Säkerställa ett gott samarbete i kollektivtrafiken mellan närliggande regioner.

7.2 En trygg kollektivtrafik

Tydliga mål och indikatorer behöver finnas för att trygghetsarbetet inom kollektivtrafiken ska utvecklas åt rätt håll. Sverigedemokraternas ambition är att alla ska känna sig säkra när de reser med kollektivtrafiken. Otrygghet i kollektivtrafiken ska inte vara en del av barn och ungas uppväxt i Sverige.

För att öka tryggheten vill Sverigedemokraterna införa trygghetsnummer för all regional kollektivtrafik – ett nummer som har öppet dygnet runt, året runt, dit resenärer kan vända sig för att rapportera bråk, skadegörelse eller andra oroligheter vid resan eller hållplatsen. Vidare bör samtliga regioner verka för att det finns handlingsplaner och ett pågående arbete för att motverka hot och våld i kollektivtrafiken, både ur personalens och resenärernas perspektiv. För personal kan det exempelvis ske genom att medarbetare i större utsträckning tilldelas personlarm och kroppskameror.

Många medborgare väljer tyvärr bort kollektivtrafiken på kvällar, nätter och helger på grund av otrygghet. Sverigedemokraterna anser därför att kameraövervakning på bussar och tåg ska tillåtas och användas i högre utsträckning och att det bör finnas kompetent trygghetspersonal i syfte att göra väntetiden och resandet tryggare.

Tidtabellerna ska utgå från ett trygghetsperspektiv där samspel mellan olika anslutningar och trafikformer anpassas. Det är, framför allt under kvälls- och natttid, väsentligt att resenärer inte blir fast för länge på en station i väntan på anslutning till sin slutdestination. Ökad trygghet leder till ökat resande.

Resenärer inom kollektivtrafiken, främst unga kvinnor, tvingas idag anpassa sina färdvägar för att inte riskera utsättas för hot, våld eller sexuella trakasserier. För att undvika långa otrygga promenader från hållplatsen vill Sverigedemokraterna se flexibla natt- och kvällstopp i större utsträckning. Detta innebär att resenären kan be busschauffören att stanna på platser som ligger nära adressen dit de ska.

Det behövs fler uppvärmda vänthallar vid centrala knutpunkter och större stationer, så att fler bilister ska uppleva kollektivtrafiken som ett attraktivt pendlingsalternativ. Det måste alltid finnas beredskap så att åtgärder vid nyckfulla väderomslag kan genomföras, exempelvis snöplogning eller översvämningsbekämpning.

Kollektivtrafiken ska vara fri från nedskräpning, klotter och vandalism och dylikt ska skyndsamt åtgärdas. Rena stationer ökar trygghetskänslan för resenärerna. Kollektivtrafiken ska vara välvårdad och tekniskt underhåll av hissar, rulltrappor och liknande ska ske löpande.

Att cyklar och bilar finns kvar utan åverkan när resenären återkommer från resan är en viktig trygghetsfaktor som man som resenär har rätt att förvänta sig. Låsta cykelparkeringar bör därför erbjudas i högre utsträckning än idag. Möjligheten till utbyggda bilparkeringar i närheten till knutpunkter bör ses över för att göra kollektivtrafiken tillgänglig och attraktiv även för personer som bor långt ifrån tätorter.

Sverigedemokraterna har länge varit tydliga med att det krävs åtgärder för att stoppa tiggeriet och den hänsynslösa människohandel som följer i dess spår. Tiggeriet i kollektivtrafiken skapar en otrygghet och är ett störande moment för många resenärer.

Sverigedemokraterna vill:

- Införa ett trygghetsnummer för resande.
- Upprätta handlingsplaner för att motverka hot och våld i kollektivtrafiken.
- Använda kamerabevakning i större utsträckning i kollektivtrafiken.
- Anpassa tidtabeller utifrån ett trygghetsperspektiv.

- Använda flexibla natt- och kvällsstopp i större utsträckning för resenärernas trygghet.
- Förbättra komforten i kollektivtrafiken genom fler uppvärmda och luftkonditionerade vänthallar vid centrala knutpunkter och stationer.
- Säkerställa rena och välvårdade stationer.
- Utveckla bil- och cykelparkeringar vid kollektivtrafikens knutpunkter och öka tryggheten i dessa.
- Genomföra en översyn över kollektivtrafikens ordningsregler i syfte att begränsa möjligheterna till tiggeri.

7.3 Ordning och reda i kollektivtrafiken

Det behövs åtgärder för att motverka fuskåkande inom kollektivtrafiken. Användandet av civilklädda biljettkontrollanter är ett effektivt sätt att öka chansen för fuskåkare att åka fast. Uniformerade biljettkontrollanter är lätta att upptäcka på avstånd och en erfaren fuskåkare kan i många situationer undvika biljettkontroll genom att stiga av på närmaste station. Civilklädda kontrollanter har en tydlig brottsförebyggande effekt. När risken att ertappas ökar kommer plankningen att minska.

Biljettkontrollanter och ordningsvakter bör fungera som en stödjande funktion till polis och andra myndigheter. För att minska antalet obehöriga personer i anslutning till kollektivtrafiken bör regioner utveckla samarbetet mellan ordningsvakter, polis och andra myndigheter. När obehöriga personer ertappas bör ordningsvakt eller kontrollant vid behov tillkalla polis om den obehörige inte identifierar sig. I vissa fall kan det innebära att individer på förekommen anledning överlämnas till Migrationsverket eller Kriminalvården. Det leder i slutändan till att fler obehöriga avlägsnas.

Biljettkontrollanter kan i dag tillkalla ordningsvakter när behov uppstår och ordningsvakter kan i vissa fall följa med biljettkontrollanterna vid kontroller av färdbevis. Ordningsvakterna har enligt lagen större befogenheter än biljettkontrollanterna och kan omhänderta obehöriga individer. De får även omhänderta individer för att ta reda på identitet om man inte kan uppvisa giltig ID-handling eller när man saknar ett giltigt färdbevis, förutsatt att det har kontrollerats av en biljettkontrollant. Möjligheterna att avvisa fler plankare från kollektivtrafiken bör öka och de nuvarande resurserna som redan arbetar i kollektivtrafiken ska kunna användas på ett effektivare sätt. Därför bör biljettkontrollerna vid behov även kunna genomföras av ordningsvakter för att effektivisera och öka antalet avvisade plankare från kollektivtrafiken.

Sverigedemokraterna vill:

- Införa civilklädda biljettkontrollanter för att minska fuskåkande.
- Utveckla samarbetet mellan ordningsvakter och myndigheter för att fler obehöriga ska kunna avlägsnas.
- Tillåta ordningsvakter att genomföra biljettkontroller vid behov.

7.4 En kollektivtrafik med demokratisk värdegrund

Sverige är ett av världens mest sekulariserade länder och kännetecknats av hög tillit, tolerans, jämställdhet och individualism. Under de senaste åren har dock religiösa uttryck blivit ett allt vanligare inslag och krav på särbehandling har blivit återkommande inom olika offentligt finansierade yrkeskategorier. Regionerna bör implementera en värdegrund för personal inom kollektivtrafiken. Det ska tydligt framgå att tjänstemän i kollektivtrafiken respekterar den sekulära rättsstaten. Den offentliga verksamheten ska utgå från den svenska grundlagen och medborgarnas rättigheter och skyldigheter oavsett religion, etnicitet, kön eller sexuell läggning. Det är av stor vikt att resenärer möts av anställda som ger ett professionellt intryck som representanter för regionens kollektivtrafik. Det får resenärer att känna sig trygga.

Neutralitetspolicy

I en EU-dom har det fastslagits att arbetsgivare, med hänvisning till en neutralitetspolicy, kan kräva att arbetstagare inte bär religiösa eller politiska symboler såsom ett synligt kors, hijab eller annan religiös utmärkande klädsel. Eftersom anställda i kollektivtrafiken dagligen möter personer från hela samhället är det av stor vikt att resenärer bemöts neutralt utan några politiska, filosofiska eller religiösa symboler. En region är en offentligt finansierad verksamhet och bör ha ett neutralt och likartat förhållningssätt mot sina anställda och kunder. På samma sätt är det essentiellt att regionen motverkar diskriminering av alla orsaker, inklusive politisk övertygelse eller åsikt.

7.5 Reklam i kollektivtrafiken

Sverigedemokraterna ser positivt på att reklam och annonsering aktivt används som inkomstkälla för kollektivtrafiken i syfte att dämpa belastningen på skattekollektivet. Hänsyn behöver tas till att förutsättningarna varierar mellan regionerna, men det är samtidigt viktigt att framgångsrika modeller för intäcksbringande reklam tillåts inspirera andra regioner. Regioner bör tillåta reklam, inklusive partipolitisk reklam, när budskapet ryms inom lagens gränser och inte strider mot folkhälsan.

7.6 Slopa miljömärkning av fordon

Regioner bör slopa dekaler på fordon för miljömärkning då det är en omotiverad kostnad. Resenärer bryr sig om att kollektivtrafiken är pålitlig och effektiv, inte huruvida ett visst fordon uppfyller vissa miljökrav. Det ställs redan idag dyra och hårda miljökrav vid upphandlingar och därför kan slopandet av miljömärkning ses som en besparing.

7.7 Upphandling av bussar

Sverigedemokraterna ska verka för att i de regioner det är aktuellt, vid inköp av nya bussar följer Bus Nordic. Bus Nordic är en gemensam uppsättning funktionskrav för bussar och en rekommenderad standard för bussar inom Norden. Idag ställer samtliga regioner egna krav vid upphandling vilket blir dyrare vid tillverkning, service och underhåll. Gemensamma specifikationer för upphandling av bussar sänker upphandlingskostnaderna och förenklar förflyttning av bussar mellan städer och över gränser.

7.8 Sjukresor

Sverigedemokraterna anser att lagen om sjukresor behöver uppdateras i syfte att skapa ett mer enhetligt system för hela Sverige. Vidare anser Sverigedemokraterna att i de fall regioner även åtagit sig ansvaret för sjukresor ska dessa vara enkla att beställa och ha en god tillgänglighet i hela regionen.

8. Kultur

Kultur blev ett eget politiskt ämnesområde 1974 då riksdagen formulerade de första kulturpolitiska målen och kulturrådet bildades. Sedan dess har mycket hänt i Sveriges politiska landskap. För regionerna är kulturen en frivillig uppgift, vilken regionerna ändå tagit sitt ansvar för. Kultur har en central roll i Sverigedemokraternas politik och för Sverige. Alla människor berörs i någon utsträckning av kultur i olika former och kultur är vital för folkhälsan.

Sverigedemokraterna värnar om ett fritt konst- och kulturliv. Att konsten och kulturen är fri är oerhört viktigt i ett demokratiskt samhälle och principen om armlängds avstånd är därmed central. Vi välkomnar alla former av kulturyttringar i samhället och vill på intet sätt förhindra någon att uttrycka sina åsikter eller att problematisera genom konst och kultur. Dock inser vi behovet av att prioritera och fördela skattemedlen i form av bidrag till det som gör mest samhällsnytta och är till glädje för så många som möjligt.

8.1 Det regionala uppdraget

För Sverigedemokraterna är det viktigt att den offentligt finansierade kulturen är tillgänglig för alla. Vi verkar för en kulturpolitik som främjar ett demokratiskt samhälle med yttrandefrihet som grundpelare. Regionerna ska särskilt främja och vårda svenska kulturarv och svensk historia. De ska även verka för kulturarbetares och konstnärers rätt att verka, samt medborgares möjlighet att utvecklas och utforska sin kreativitet.

För regionerna finns det flera verksamhetsområden där kultur är av stor vikt. Kultur kan till exempel skapa trivsel på offentliga platser, och på sjukhus kan kultur och konst vara pedagogisk likväl som läkande.

Kultur berör i någon utsträckning alla människor och regionen har en unik position som kulturpolitisk aktör. Sverigedemokraterna värnar kultur och konst, men det ska inte prioriteras framför kärnuppdrag som hälso- och sjukvård.

Samverkan mellan kommun, region och stat

En god samverkan mellan kommuner, regioner och stat är essentiell för kulturpolitiken. Tre områden är av speciellt intresse för samverkan; barn och ungas rätt till kultur, kulturarv, samt beredskap för kris och krig. Tillsammans med kommunerna ska regioner möjliggöra för fler barn och unga att uppleva och skapa kultur, samt även vårda och belysa Sveriges materiella kulturarv och föra vidare det immateriella kulturarvet till nästa generation. Vid kris eller krig måste kommuner och regioner samarbeta för att skydda och bevara både kulturarv och konst.

8.2 Prioriterade målgrupper

Kulturen kan ses som en resurs för ett berikat liv och det finns många studier som stödjer påståendet att kultur är viktigt för hälsan. Regionerna är en betydande part i möjliggörandet av kultur för invånarna och kulturen ska nå alla. Samtidigt finns det prioriterade grupper som de offentliga medlen särskilt bör riktas till. Vi har definierat följande grupper:

- Barn och unga
- Seniorer och äldre
- Personer med funktionsnedsättning
- Patienter (specifikt barn och unga samt de som är inneliggande under längre perioder)
- Resurssvaga

Vi menar att individer som är arbetsföra och har egen ekonomisk förmåga själva bör bära kostnaderna för kulturella upplevelser och tillgång till kreativt skapande. Offentliga resurser är begränsade och ska därför satsas där de gör mest nytta och skapar störst skillnad.

8.3 Prioritering av kulturmål

De offentliga medel som regionen tilldelar kulturen ska gagna medborgarna. Kultur som finansieras med offentliga medel har enligt Sverigedemokraterna några särskilda prioriteringar och mål, till exempel säkerställa tillgänglighet, demokratiska värderingar och hög kvalitet.

Sverigedemokraternas prioriterade mål för kulturen:

- Bevara, vårda och belysa regionens kulturarv för att främja gemenskap och kunskap om svensk historia.
- Offentligt finansierad kultur ska finnas tillgänglig för alla regionens medborgare.
- Offentligt finansierad kultur ska vara allmännyttigt motiverad.
- Verka för att identifiera gemensamhetsskapande kulturaspekter.
- Kultur ska främja gemenskap och sammanhållning.

8.4 Kulturarv och kulturmiljö

För Sverigedemokraterna är bevarandet av vårt gemensamma svenska kulturarv det viktigaste kulturpolitiska uppdrag som det offentliga har.

Materiellt och immateriellt kulturarv

Vi ska värna, vårda och stärka vårt kulturarv till eftervärlden. Kulturarvet kan delas in i två kategorier, det materiella och det immateriella. Det materiella kulturarvet är det fysiska som lämnats från tidigare generationer, till exempel

forntiderna. Det immateriella är enligt Unesco definierat som kulturarv i form av traditioner, seder och bruk som förts över mellan generationer. Det är detta som skapar den svenska folksjelen.

Kulturarvet ger oss förståelse för dagens samhälle och genom att lyfta fram Sveriges historia, traditioner och konstformer kan vi skapa en plattform för dialog, reflektion och gemenskap. Det är genom att bevara och uppmuntra intresset för vårt kulturarv som vi kan bygga ett starkare och sammanhållet samhälle. Sverigedemokraterna verkar för att levandegöra det svenska kulturarvet, vilket har betydelse för vår gemensamma identitet och samhörighet och kan skapa en stark sammanhållning.

Kulturarvet skiljer sig från samtidskulturen på så sätt att de som en gång skapat och burit olika kulturyttringar sedan länge är döda. Därför åligger det samhället att bevara och föra kulturyttringarna vidare.

Det ankommer särskilt regionerna att ta ansvar för lokala, regionala och nationella kulturarv, både i egen drift och i samverkan med andra parter. Ett sätt att göra vårt kulturarv levande, både det materiella och immateriella, är att regionerna strävar efter att skapa en särskild pott för just kulturarv. Med öronmärkta pengar ska det vara möjligt för privata aktörer, kommuner, föreningar och organisationer med flera att söka bidrag till publik verksamhet som arbetar med att upprätthålla och belysa lokala eller regionala kulturarv. Även stipendier och kulturpriser riktade till dem som bidrar till främjandet av kulturarvet är positivt och kan uppmuntra till utveckling av det lokala och regionala arbetet med det materiella och immateriella kulturarvet.

En viktig del i förvaltningen av kulturarvet är regionernas museiverksamheter. Här ska det bedrivas pedagogisk verksamhet, utbildning och förkovran. För Sverigedemokraterna är det särskilt viktigt med museiverksamhet riktad mot barn och unga, och skolklasser ska uppmuntras att besöka våra museer. Det ska även finnas en tydlig plan för hållbar hantering av samlingar, samt beredskapsplan för kris och krig.

8.5 Regional investering i byggnation

Sverigedemokraterna avfärdar enprocentregeln, vilken är kostnadsdrivande och driver på nya köp i stället för att se till det som redan finns i samlingarna. Enprocentregeln är frivillig och även utan den kommer offentliga byggnader innehålla både konst och kultur för upplevd trivsel och hälsa. Nyinköp av konst, och konstnärliga uppdrag som sedan återfinns i det offentliga rummet, ska ha en stark folklig förankring.

8.6 Konst och nya uttryck

Samtids- och nutidskonsten hittar ständigt nya spännande vägar och uttrycksformer och tar ofta upp nutida sociala, existentiella och politiska frågor

som berör företeelser i samhället. Sverigedemokraterna anser att principen om armlängds avstånd ska tillämpas för att garantera att konsten och kulturen får leva fritt och inte påverkas av politiska intressen.

MU-avtalet

MU-avtalet, som ger en skälig ersättning till konstnärer och utställare, är en viktig förutsättning för konst- och kulturutövare. Det är viktigt att offentlig verksamhet följer avtalet och att regioner kan vara kunskapsbärare och stötta kommunerna gällande MU-avtalet.

8.7 Regional biblioteksverksamhet

Sverigedemokraterna ser den regionala biblioteksverksamheten som en nyckelfunktion i det demokratiska systemet. Vi anser att biblioteken ska stödja människors möjligheter till livslångt lärande och kompetensutveckling, samt ge människor med olika förutsättningar likvärdig tillgång till information, kultur och kunskap. Särskild uppmärksamhet ska riktas till barn och unga, de nationella minoritetsspråken, personer med funktionsnedsättning och till dem med digitalt utanförskap.

Biblioteken är inte bara viktiga kunskapskällor, utan också miljöer som invånare ska trivas i och vilja besöka. Sverigedemokraterna vill se biblioteken som trygga och lugna oaser i en ofta stressig vardag och som alternativ till stökiga offentliga rum.

Den censur som förekommit och förekommer av svensk litteratur och litteraturhistoria, där delar som anses opassande tas bort, ställer vi oss starkt kritiska till. Kunskaperna om vår historia och litteraturhistoria ska varken sopas under mattan eller förvanskas. Att förhindra det fria talade eller skrivna ordet strider mot grundläggande svenska utgångspunkter om yttrande- och tryckfrihet samt den frihet som ska gälla inom den svenska demokratin.

Läsförståelse och läskunnighet

Biblioteken i regionerna är en del av den infrastruktur som bidrar till att främja likvärdig läsförståelse och läskunnighet över hela Sverige. Barn och ungdomar, personer med funktionsnedsättningar, samt personer som tillhör en nationell minoritet är prioriterade målgrupper. Regionerna ska även fokusera på att främja läskunnighet och vårda det svenska språket för att stödja integration, samt vårda och värna de nationella minoritetsspråken genom att erbjuda ett rikt utbud av litteratur på de regionala biblioteken.

8.8 Civilsamhället

Demokratiska principer

Sverigedemokraterna ser regionens roll som extra viktig för att skydda det demokratiska samtalet och demokratiuppdraget. Arbetet med att främja demokrati och medborgardialog ska bygga på kunskap och utgå från ett rättighetsbaserat förhållningssätt. Även yttrandefriheten är en självklar del i arbetet att ge fler människor en röst. Vi ser att myndigheter som handhar kultur ofta tenderar att skapa regler och riktlinjer där exempelvis kvotering förespråkas i olika sammanhang. Sverigedemokraterna anser att kompetens alltid ska prioriteras och avvisar urvalsgrunder som exempelvis kvotering.

Offentliga medel

Offentliga medel till föreningar ska gå till verksamheter där alla som vill kan delta. Även om föreningar med etnisk och religiös karaktär kan bidra med värdefull verksamhet anser inte Sverigedemokraterna att det är regionens ansvar att finansiera dessa. Bidragsvillkor ska således inte inkludera religiösa och etniska föreningar, utan vi ser verksamhetsstöden som ett verktyg att tillgängliggöra kulturen för fler. Samtidigt ska det finnas ett tydligt system för kontroll för att säkerställa att endast föreningar som verkar enligt demokratiska principer och svenska regler och lagar erhåller bidrag.

Ideella föreningar och organisationer, särskilt inom idrotten, betraktar Sverigedemokraterna som centrala delar i svensk kulturverksamhet. Genom att prioritera dessa genom uppmärksamhet och stöd ökar möjligheten till deltagande, vilket kan bidra till en positiv utveckling av sammanhållning och gemenskap i Sverige.

8.9 Kultur och hälsa

Kultur har ett stort värde för den fysiska hälsan, men kanske än mer för den psykiska. God livsmiljö, möjlighet till kreativitet, upplevelse, njutning, utveckling och kunskap är viktigt. För Sverigedemokraterna ligger det i samhällets intresse att alla medborgare, oavsett var de bor, ska kunna ta del av och utöva kultur i olika former.

Det finns studier som visar starka samband mellan den psykiska och fysiska hälsan. Därför är kultur och konst inom sjukvården prioriterat för Sverigedemokraterna. Barn och unga ska ha tillgång till lekterapi och socialt stimuli, och antalet vård dygn kan minska även för vuxna vid tillgång till kultur. Kultur på sjukhus innebär alltså inte bara en hälsovinst för individen utan även för samhället i stort.

8.10 En sverigedemokratisk kulturplan

Sverigedemokraterna står för förnuftet i kulturpolitiken med tydliga prioriteringar som ska gagna fler hellre än få. Samtidigt får inte de nationella minoriteterna och deras kultur missgynnas. De är en del av det svenska kulturarvet och har i generationer har varit med och skapat våra kulturmiljöer. En väl avvägd kulturplan ger alla medborgare möjlighet och kunskap att vara en del av samhället och uppleva gemenskap.

Sverigedemokraterna vill:

- Att offentligt finansierad kultur är tillgänglig för alla.
- Samverka med stat och kommuner kring kulturpolitiska områden.
- Prioritera kulturarvet.
- Att regionerna är kunskapsbärare och bistår kommunerna med till exempel upprätthållande av MU-avtalet.
- Få bort censur och utrensning av böcker från bibliotek och institutioner.
- Säkerställa att medel som går till civilsamhället enbart går till verksamheter som verkar enligt demokratiska principer och svensk värdegrund.

Sverigedemokraterna